

UDK 72-725-774-472.3-55-282
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 11. 5. 2010.
Prihvaćeno: 22. 9. 2010.

PREZBITEROV IDENTITET I KATEHETSKI MINISTERIJ

Alojzije HOBLAJ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
a.hoblaj@zg.htnet.hr

Sažetak

Na tematski izbor članka autora je potaknula konstatacija povjesnikâ da je pitanje odnosa prezbitera i kateheze dosad neistraženo pitanje, unatoč njegovoj trajnoj aktualnosti kako u prošlosti tako i u suvremenosti. Autor polazi od hipoteze da se prezbitеров identitet i identitet kateheze koja se ostvaruje u župnoj zajednici nalaze u recipročnom odnosu. Poveznica toga reciprociteta nalazi se u prezbitеровu katehetskom ministeriju. Ta recipročna poveznica uvjetovala je strukturu ove teološko-katehetske rasprave. Zato je članak podijeljen na tri dijela. U prvom dijelu razmatra se, s teološkog i psihantropološkog motrišta, prezbitеров identitet u cjelini njegove trostruke službe (*tria munera*). U drugom dijelu nastavlja se razmatrati prezbitеров identitet u odnosu na identitet suvremene kateheze. U trećem dijelu promišljanje o prezbitеровu identitetu usredotočuje se na župnu zajednicu kao mjesto kateheze, i na prezbitеровo specifično katehetsko obilježje u profilu katehete katehetâ. U zaključku se ističe doprinos ove rasprave, a to je obrazloženje da su uspjesi i kriza identiteta suvremenoga prezbitera u uzročno-posljedičnoj povezanosti s uspjesima i krizom suvremene župne kateheze. U zaključku se također opisuju zadatci prezbitera kao katehete katehetâ. Opisani zadatci otvaraju perspektive kako prezbitera tako i župne zajednice.

Ključneriječi: prezbiter, identitet, trostrukaslužba (poučavanje, posvećivanje, upravljanje), evangelizacija, kateheza, Crkva, župna zajednica.

Uvod

Pitanje *odnosa* prezbitera (posebice župnika) i kateheze povijesno je u sustavnom smislu još neistraženo. Riječ je o jednoj od raspoznajnih crta koja određuje prezbiterov identitet. Valja priznati da je to veoma zahtjevan zadatak, jer se radi o *odnosu* koji u zadanim povijesnim okolnostima podliježe mijenama, bez obzira na njegove teološke konstante. Ulazeći u promišljanje o zadanoj temi, valja istaknuti da se u suvremenosti već četrdeset godina o *prezbiteru* i *katehezi* kao problemskom pitanju uvijek u novim vremenskim prilikama sve intenzivnije promišlja.¹ Uzimajući u obzir tu činjenicu, članak polazi od radne hipoteze: pitanje prezbiterova odnosa prema katehezi pitanje je koje zadire u njegov identitet koji se produbljuje u identitetu kateheze čije je prvotno mjesto župna zajednica i odgovornost za nju ne može biti na nekom drugom, nego na prezbiteru župniku i to s vrlo dobro definiranom ulogom.

1. Prezbiterov identitet u cjelini triju službi

U suvremenim pristupima pitanju *identiteta*, posebice kada je riječ o vrstama, oblikovanju i razvoju identiteta ljudske osobe² s različitih motrišta kao što je antropološko, filozofsko i teološko³, vrlo je znakovit izbor definicije *identiteta* Ivana Pavla II., koji u jednoj od poruka upućenoj svećenicima ističe da »identitet osobe otkriva dubinsku narav, njezin odnos s drugima i specifičnu funkciju«⁴. Pozivajući se upravo na tu citiranu definiciju Ivan Pavao II., zatim, vrlo jasno i kratko naglašava: »Identitet svećenika je Krist«. Među različitim definicijama prezbiterova identiteta, čini se da je ova definicija, zbog svog lapidarnog izričaja posebno funkcionalna i stoga što na jednostavan način doprinosi razumijevanju praktične strane prezbiterova identiteta. Definiran prezbiterov identitet u ovom promišljanju valja razmotriti kako s teološkog tako i s psihoantropološkoga motrišta.

¹ Na temu *Prezbiteri i kateheza u Europi* održan je međunarodni simpozij u Rimu od 5. do 8. svibnja 2003. godine u organizaciji Vijeća biskupskih konferencija Europe. Većina radova s toga skupa objavljena je u prijevodu na hrvatski jezik, u: *Katehetski glasnik*, 7 (2009.) 3.

² Usp. Walter VISCONTI, *Identità*, u: José Manuel PRELLEZO – Carlo NANNI – Gulielmno MARIZIA (ur.), *Dizionario di scienze dell'educazione*, Leumann (Torino), 1997., 510-511.

³ Usp. Piero CODA, *Identitet*, u: *Enciklopedijski teološki rječnik*, Zagreb, 2009., 390-392.

⁴ IVAN PAVAO II., *Ai Presbiteri e Diaconi*, Città del Vaticano, 1994., 110.

1.1. Teološko motrište

Po svećeničkom pozivu (usp. Iv 15,16) i sakramentu svetoga reda Krist ulazi u prezbiterov život ostajući u njemu trajno prisutan. S prisutnim Kristom prezbiter se *identificira* i na razini života i na razini djelovanja. Osobnim pozivom, dakle, i svećeničkim ređenjem, između prezbitera i Krista uspostavlja se *osobni odnos*. Osobno iskustvo poziva i ređenja valja razmatrati na ljudskoj i otajstvenoj razini, jer se radi o misteriju *identifikacije s Kristom* u kojem je na djelu interakcija međusobnoga odnosa. To se također može izraziti slikom *osmoze*: svećenik postaje Krist – Krist postaje svećenik. U toj simboličkoj perspektivi moguće je govoriti o *misteriju* svećeništva u čovjeku identificiranim s Kristom, po kojemu je zajamčena Kristova prisutnost u svijetu.

Uporišna točka teološkoga motrišta prezbiterova *identiteta* nalazi se u značenju ključne riječi *biljeg*⁵. *Pomazanjem* Duha Svetoga *pozvani* pristupnik u red prezbitera *obilježuje* se posebnim *biljegom* i tako *upriličuje* Kristu svećeniku koji je Glava Crkve (usp. PO 2c).⁶ U cjelokupnom dinamičnom procesu *poziva, izbora i obilježavanja* svećenika glavni nositelj zbivanja je Bog: radi se o poslanju koje je Krist povjerio apostolima i koje se trajno obnavlja.

Sakramentalni *biljeg* je put kojim se to poslanje prenosi kao služba u tri stupnja (biskup, prezbiter, đakon) i po tome je svećenički red sakrament apostolskog *ministerija*.⁷ Prezbiterov *ministerij* temelji se, dakle, na *biljegu* utisnutom sakramentom reda koji ga uobličuje Kristu Svećeniku tako da može djelovati u osobi Krista Glave (*in persona Christi Capitis*). Iz svećeničkoga *ministerija* koji se temelji na *sakramentalnom biljegu* proizlazi svećenički identitet u osobom odnosu s Kristom koji valja *iščitavati* i na dvije međusobno povezane razine: *u osobi Krista Glave i Pastira*, i *u Crkvi i za Crkvu*.

Ishodište prezbiterova identiteta je poistovjećivanje s Kristom Glavom i Pastirom. Radi se o poistovjećivanju u čijem procesu prezbiter stječe sposobnost djelovanja u osobi Krista Glave i Pastira. Tako je u crkvenoj službi zaređenoga službenika sam Krist nazočan u svojoj Crkvi kao Glava svoga Tijela, Pastir svoga stada, Veliki svećenik otkupiteljske žrtve i Učitelj isitne. To Crkva izražava kad kaže da svećenik snagom sakramenta reda djeluje u osobi Krista Glave. Riječ je o lapidarnom izričaju koji je poznat u crkvenoj tradiciji, u

⁵ Sinonimi: *pečat*, odnosno *karakter*.

⁶ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis. Dekret o službi i životu prezbitera* (7. XII. 1965.), u: *Dokumenti*, Zagreb, ²1972., 317.

⁷ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 1536.

koncilskim dokumentima⁸, postkoncilskim učiteljskim dokumentima, i u teološkim promišljanjima. Tim sažetim izričajem, naime, očituje se ukupnost crta prezbiterova *ministerija* i upućuje se na tradicionalni nauk da se zaređenim služenjem dodjeljuje posebni položaj znaka ne samo Krista, nego položaj znaka *Krista Glave* (usp. PO 6-12). Drugim riječima *ministerij* prezbitera izravno predstavlja *Krista Glavu* mističnoga tijela i zaručnika Crkve.

Ta prezbiterova osposobljenost artikulira se u trostrukoj Kristovoj službi (*tria munera*): proročkoj, svećeničkoj i kraljevskoj koja se isto tako ostvaruje u trostrukom zadatku: učiteljskom (*munus docendi*), posvetiteljskom (*munus consacranti*) i upravljačkom (*munus regendi*).

Krist, trajni i uvijek novi izvor spasenja, izvorni je misterij iz kojega proizlazi Crkva. Ona je njegovo Tijelo. U simboličkoj biblijskoj slici Zaručnika⁹, Krist poziva Zaručnicu, Crkvu da bude znak i sredstvo otkupljenja. Po djelu koje je povjerio apostolima i njihovim nasljednicima, Krist nastavlja davati život svojoj Crkvi. Ostvarujući svoj raznoliki *ministerij* po misteriju Krista, prezbiter je također uključen u misterij Crkve koja se trajno osvješćuje u vjeri da ona ne postoji sama od sebe nego milošću Kristovom u Svetome Duhu. Na taj način prezbiter, dok je s jedne strane *u* Crkvi, on se također nalazi u položaju *prema* Crkvi. Naime, sakramentom reda svećenik sudjeluje ne samo u misteriju Krista Svećenika, Učitelja, Glave i Pastira, nego na neki način i u misteriju Krista Sluge i Zaručnika Crkve. Crkva je Tijelo Kristovo, koju je On ljubio i ljubi sve do polaganja svoga života za nju, trajno je preporađa i čisti riječju Božjom i sakramentima, i nastoji učiniti sve ljepšom, hrani je i brine se za nju (usp. Ef 5, 25-29).

Po I. Krizostomu, identitet svećenika bistri se upravo polazeći od identiteta Crkve: »Teologija svećeništva je onakva kakva je ekleziologija.«¹⁰ Poznato je da je dvočlanim izrazom Krist – Crkva Pavao VI. svraćao pozornost na razmišljanje o suodnosu Krista i Crkve, počevši od svog prvog obraćanja na Drugom vatikanskom koncilu.¹¹

⁸ Taj se izričaj često pojavljuje na raznim mjestima u dokumentima Drugoga vatikanskog koncila: *Sacrosanctum Concilium, Lumen gentium, Christus Dominus i Presbyterorum ordinis* (usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*, Zagreb, ²1972.).

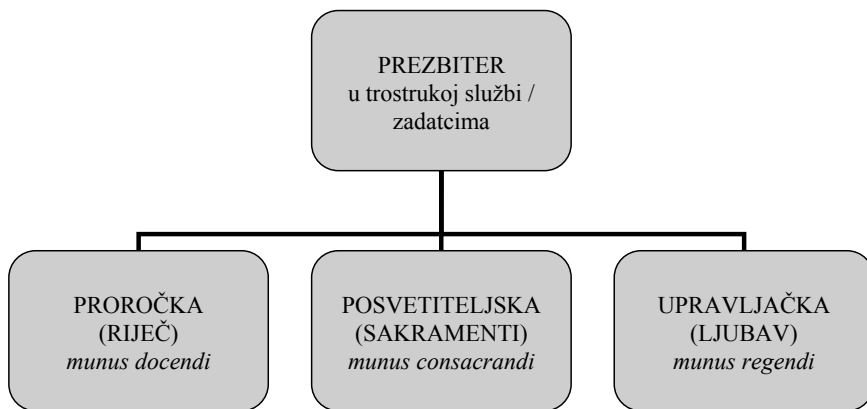
⁹ Uz metaforu *pastira*, naziv *zaručnik* je jedno od izvedenih imena koji omogućuje da se spozna Bog u svojim odnosima sa svojim narodom iz svakodnevnog životnog iskustva (usp. Zaručnik/zaručnica, u: Xavier LÉON-DUFOUR (ur.), *Rječnik biblijske teologije*, Zagreb, 1969., 1504-1509).

¹⁰ Francesco MARINELLI, *La carta del prete. Guida alla lettura del »Dialogo su sacerdozio«* di San Giovanni Crisostomo, Roma, 1988., 19.

¹¹ Usp. PAVAO VI., *Discorso di apertura del secondo periodo del Concilio 29. IX. 1963.*, u: http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/speeches/1963/documents/hf_p-vi_spe_19630929_concilio-vaticano-ii_it.html.

Crkva kao otajstvo zajedništva teži prema tome da sve svoje članove vjeron učini jednim s Kristom i u Kristu: »Crkva je u Kristu kao sakrament ili znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda« (LG 1). U tom misteriju zajedništva, prisustvo svećenika na institucionalan način animira Crkvu. *Ministerij* prezbitera rađa se, dakle, Kristom *u* Crkvi i *za* Crkvu te prema tome mora biti usko povezan s Crkvom. Upravo po toj službi, jedini način koji on ima da bude u zajedništvu s Crkvom je način da bude u zajedništvu s Kristom Glavom. Sva zbilja Crkve zahtijeva prezbitеровu prisutnost i njegov autoritet. Iz tog eklezijalnoga obzorja razvidno je da je svećenik bitno čovjek Crkve u najdubljem i objektivnom smislu riječi. Prezbitеровom prisutnošću Crkva u župnoj zajednici postaje *zavičaj* Božjega objavljivanja i *zavičaj* sudjelovanja u vječnom životu. I upravo svećeničkom prisutnošću i djelovanjem Crkva se ispunja osobnim Isusovim misterijem. Zato se prezbiter obvezao da preuzetom službom (pred)voditelja ostane unutar Crkve kao poveznica i načelo identiteta kako bi Crkva bila jedinstvo u kojem se sva bogatstva utjelovljene Riječi umnažaju na slavu Božju i spasenje ljudi. Prezbiter treba sve to osjećati i živjeti za službu putujuće Crkve (LG 1).

1.1.1. Trostruki prezbitеров ministerij u sažetoj razlikovnoj i nedjeljivoj slici

Ministerij koji je prezbiteru povjeren donosi sa sobom različite obveze i odgovornosti te je bitno povezan s pitanjem njegova *identiteta*. S obzirom na raščlanjivanje prezbitерова *ministerija* u trostruku službu valja pojasniti sljedeće:

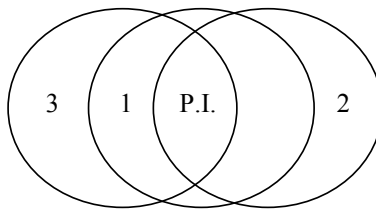
– tri oblika *ministerija* ne mogu se međusobno odvajati na način da bi bilo koji oblik postojao sam za sebe, jer svaki od njih doista u većoj ili manjoj mjeri sudjeluje u naravi drugoga. Dapače, treba reći da su ta tri oblika *ministerija* po

svojoj biti i ustrojstvu međusobno vrlo čvrsto povezani, tako da nijedan ne može sačuvati svoju izvornost i jasnoću ako je odijeljen od drugih;

– cjelina prezbiterova *ministerija* predstavlja organsko jedinstvo koje očituje prezbiterov identitet u njegovoj cjelovitosti. Samo skladna prisutnost trostruko različitih oblika službi može biti mjerilo za razlučivanje prezbiterove *ministerijalne* izvornosti;

– je li moguće ustanoviti neku »hijerarhiju« među trima oblicima prezbiterova *ministerija*? Uzme li se kao mjerilo za prosuđivanje kriterij da se crkva rađa naviještanjem Božje riječi, *ministerij Riječi* ima *proenstvo* ali na način da ga se ne izdvaja od ostalih *ministerijalnih* oblika. U tom smislu Ivan Pavao II. ističe, da je za prezbitera »naviještanje Božje riječi prva služba koju valja izvršavati, jer se njom utemeljuje kršćanski osobni i komunitarni vjerski život, a vjera se budi i hrani snagom Božje riječi«¹².

1.1.2. Personalizacija prezbiterova identiteta

Legenda:

1. proročka služba (*Riječ*): *munus docendi*
 2. posvetiteljska služba (sakramenti i liturgija): *munus consacrandi*
 3. upravljačka služba (ljubav): *munus regendi*
- P.I.= *personalizacija* prezbiterova identiteta.

Prezbiter, posebice kanonski imenovani župnik u svojoj osobi povezuje sve tri službe: *proročku*, *posvetiteljsku* i *upravljačku* te na taj način postaje njihov izvršitelj, odnosno simbolički znak Krista. Važno je pritom napomenuti da trostruko prezbiterovu službu treba promatrati u perspektivi njihove *personalizacije*. Proces

¹² IVAN PAVAO II., *Ai Presbiteri e Diaconi*, 2. Pitanje *proenstva* službe poučavanja često naglašava Benedikt XVI. Tri prezbiterove zadaće: poučavati, posvećivati i upravljati nalaze se, ističe Benedikt XVI. »u svojoj različitosti i u svojem dubokom nadnaravnom jedinstvu (...). Prva zadaća je *munus docendi*, to jest poučavanje (...). Danas, kada se odgoj pokazuje prijeko potrebnim, *munus docendi* Crkve, koji se konkretno vrši po službi svećenika postaje osobito važan« (<http://www.ktabkbih.net/info.asp?id=23646>; riječ je o Papinoj katehezi *Svećenik je pozvan pokazati ljudima stvarnost i prisutnost Boga* na općoj audijenciji u srijedu 14. travnja 2010.). Povodom poruke za predstojeći Dan medija (u siječnju 2010.), svjetska obavijesna sredstva prenijela su vijest o Papinom isticanju uloge *weba* u rukama prezbitera. Papa naime spominje *proenstvo* prezbiterove službe naviještanja u kojoj bi se on trebao služiti i *webom*.

personalizacije triju prezbiterovih službi može se analitički i sintetički promatrati uz pomoć (gore) grafičkoga prikaza prezbitera kao znaka koji djeluje u osobi Krista Glave i Pastira zato jer je on sakramentalni znak; slika se *Pastira* pritom proširuje, produbljuje i još više konsolidira personalizaciju triju prezbiterovih službi.

1.1.3. Prezbiter je sakramentalni znak Krista Glave i Pastira¹³:

Na *označujuće* u strukturi znaka odnosi se sve ono što je na osobi prezbitera vidljivo, te upućuje na *označeno*, na ono što je nevidljivo: prezbiter s cijelim svojim likom, svojom osobom *naznačuje* osobu *Krista Glavu i Pastira*. U duhu učenja sv. Augustina, može se parafrazirati: vidi se prezbiter s konkretnim imenom i prezimenom, misli se Krist Glava i Pastir; čuje se govoriti konkretnoga prezbitera, razumije se Isusovo evanđelje itd. Ovo je dovoljan podsjetnik na razmišljanje koliko je važno da prezbiter u svojoj *označujućoj* komponenti u strukturi znaka bude i tjelesno, i psihički, i duhovno što kvalitetniji i time transparentniji kako ne bi zasjenjivao sakramentalni znak kojim je *obilježen*.

¹³ Radi se o paraboli o *dobrom pastiru* (Iv 10,1-15; Lk 15, 7-14; Ps 23) koja je kao »kateheza Dobroga Pastira« u okviru Montessori pedagogije desetljećima diljem svijeta sustavno bila eksperimentirana, te se došlo do zaključka da je ta parabola model u kojem se otkriva poruka univerzalne Kristove ljubavi koja korespondira sa svim životnim dobima i u svim životnim situacijama (usp. Gianna GOBBI, *Alcuni principi montessoriani applicati alla catechesi dei bambini*, Roma, s.a., 65). Usp. također: Jadranka GARMAZ, Prezbiter – služitelj i voditelj župne zajednice, u: *Bogoslovska smotra*, 80 (2010.) 3, 829-846.

1.1.4. Prezbiterov identitet prepoznaje se u znaku Dobroga Pastira

Prezbiterov identitet prepoznaje se u *Dobrome Pastiru*, koji se isto tako interpretira kao znak. Treba, naime poći od novozavjetne prispodobe (usp. Iv 10, 1-15), a prispodoba se interpretira kao znak.¹⁴ U tom duhu znakovitosti valja recipirati i suvremeni KKC. *Dobri Pastir* nalazi se kao simbol, »logo« na korica-ma i naslovnoj stranici KKC-a.¹⁵ »Logo« upućuje na *suglasje Istine* povezujući je s porukom koja se komunicira u četveročlanjoj strukturi KKC-a: *vjera – slavlje – život – molitva: Istina se vjeruje, slavi, živi i moli*. U tom kontekstu, prezbiter kao znak pozvan je da sliku *Dobroga Pastira* živi iznutra i očituje izvana.

1.1.5. Prezbiterov identitet utemeljen na *vjeri* koja se nalazi u procesu dinamizma rasta, razvoja i sazrijevanja: biblijsko-teološko motrište

Temeljem *ministerija* poučavanja prezbiter je *odgojitelj u vjeri u crkvenoj zajednici* (usp. PO 6). No, prije nego prezbiter preuzme *tria munera*, on je bio i ostaje cjeloživotni učenik u vjeri. Prezbiterovim ministerijem, dakle, ne prestaje postojati ono što je prije ređenja primio krštenjem. Zato prezbiterov identitet valja trajno povezivati i otkrivati u *dinamizmu vjere* koja se u ovom kontekstu

¹⁴ »Gleichnisse als Zeichen. Unter den biblischen Zeichen hat das Gleichnis eine Sonderstellung. Es ist ein Zeichen, insofern es aus Worten zusammengesetzt ist« (Sofia CAVALLETTI, *Das religiöse Potential des Kindes*, Wien, 1994., 150).

¹⁵ Riječ je o ulomku s kršćanskoga nadgrobnog spomenika iz Domitilinih katakombi u Rimu.

prvenstveno promatra kao »unutarnje imanje« (*fides qua creditur*) u osobnom i zajedničarskom dinamičnom procesu početka, razvoja i sazrijevanja.

U novozavjetnim spisima, posebice u evanđelju, razvidno je da vjera *polazi* od obraćenja evanđelju čije je središte Isus Krist: početni zaokret prijanjanja Kristu razvija se u njegovu »nasljedovanju«, u znaku sazrijevanja prema eshatološkoj punini.¹⁶ Obraćenje je, dakle, polazište svakog rasta u vjeri, što znači odlučan zaokret u životu vjernika, koji pretpostavlja prekid s prošlošću te prihvaćanje novoga mentaliteta i načina života. To je situacija korijenite novosti, u kojoj je na djelu proces »razgradnje« te vodi k »preustroju«, odnosno ponovnom usklađivanju vlastitoga života oko novoga životnog središta – Krista. Prijanjanje uz Isusa Krista razvija se u procesu produblјivanja i vježbanja u kršćanskom životu što dovodi do ispovijesti vjere te, pomoću sakramenata kršćanske inicijacije, do ucjepljenja u Krista i u Crkvu kao iskustvo *izlaska i uranjanja* u Kristovo *pashalno otajstvo* (usp. Rim 5).

Život vjere razvija se, zatim, u dinamizmu rasta, razvoja i dozrijevanja u vjeri, kako u osobnom tako i u zajedničarskom smislu. Cilj toga cjelokupnoga procesa je zrela i savršena vjera: *čovjek savršen, do mjere uzrasta punine Kristove* (Ef 4,13). Očito je, da taj cilj *punine i savršenosti čovjeka vjernika prema Kristu* valja razumijevati u eshatološkom smislu, jer je on, u pravom smislu riječi, nedostižan u konkretnom ljudskom životu. Takva biblijsko-teološka koncepcija cilja upućuje na eshatološko ispunjenje upozoravajući da se i u konkretnom ljudskom životu *hod u vjeri* nikada ne može smatrati zaključenim; čovjek se uvijek nalazi u dinamičnom vjerničkom hodu. Tako se i prezbiter kao i svaki vjernik nalazi u *dinamizmu rasta, razvoja i dozrijevanja* u vjeri kako u osobnom tako i u eklezionalnom smislu.

1.2. Psihološko-antropološko motrište

Prezbiterov identitet utemeljen na vjeri, u povezanosti s teološkim, otkriva se i u psihoantropološkom motrištu. Zahvaljujući socijalnoj psihologiji i psihologiji religije, danas je moguće isto tako uz pomoć *stava*¹⁷ pristupiti *dinamizmu vjere*.¹⁸

¹⁶ Tako se u novozavjetnim spisima mogu razlikovati susljedne etape, kao što je: zanimati se za evanđelje ili simpatizirati evanđelje; obratiti se evanđelju ili opredijeliti se za evanđelje cijelim bićem; ispovijedati vjeru i usmjeriti se prema savršenosti.

¹⁷ Jedan od najcitiranijih autora u specijaliziranoj podgrani religiozne psihologije, Antoine Vergote, inspiriran obiljem bibliografije iz psihologije i sociologije, svojim rezultatima usmjerio je primjenu stava kao koncepta u teoriji i praksi (usp. Antoine VERGOTE, *Psicologia religiosa*, Torino, 1979., 211-213).

¹⁸ Antoine Vergote je kontinuirano raspravljao o pitanju religioznog iskustva na planu specifično *psihološkoga dinamizma* (usp. Antoine VERGOTE, *L'esperienza religiosa*, u: André GODIN

U *stavu* se pronašla interpretativna kategorija kojom se *vjeru* otkriva kao *interiorizaciju stavova*.¹⁹ Naime, u konceptualnom smislu stav upućuje na to da je čitava osoba integrirana u vjeru jer se u osobnom stavu nalazi trajan sustav pozitivnih ili negativnih vrjednovanja, osjećaja i emocija te težnji koje su u konkretnoj životnoj situaciji sklone ili protivne djelovanju.²⁰ Takva interpretacija može se primijeniti i u teološko-katehetskom promišljanju, da se opiše »čin vjere« u njegovoj sveobuhvatnosti. Naime, u pojmu *stava* uključen je konkretan način života, ponašanja i sve ono što u određenoj situaciji pojedine osobe pokreće njezin spoznajni i vrijednosni svijet, afektivne/emotivne procese i težnje koje bûde želje i potiču na djelovanje. Kada osoba ima utemeljene stavove, oni su razmjerno stabilni te zauzimaju središnje mjesto u razvoju njegove osobnosti. To je zato što stavovi imaju bitnu ulogu u određivanju čovjekova ponašanja, jer oni uvjetuju njegova rasuđivanja i shvaćanja. Jednako tako, između ostalog, stavovi pomažu pojedincu da izabere skupine kojima će se pridružiti, zanimanja kojima će se baviti kao i način života kojim će živjeti. Budući da se u stavu razlikuju tri bitne sastavnice – *kognitivna*, *afektivna* i *operativna* – na pastoralno-katehetskom području, uz pomoć stava kao interpretativne kategorije može se doći do korisnih naputaka za tumačenje i djelovanje.

I u sustavnom teološkom promišljanju, pokazalo se primjerenim pojmom *stava* izraziti ono što je odlučujuće u procesu *vjere obraćenja* i bitno u dinamizmu kršćanskoga života; radi se o *teologalnim* krjepostima – *vjeri*, *nadi* i *ljubavi*.²¹ Naime, kad se *teologalne* krjeposti iskažu kao temeljni stavovi vjernika kršćanina pojedinca, to za suvremenoga čovjeka može biti razumljiv govor, uz uvjet da te riječi poprime puninu značenja koje imaju u kršćanskom iskustvu utemeljenom na biblijskoj objavi.

Zahvaljujući psihoantropološkom pristupu dinamizmu vjere, može se opisati njezin rast i primijeniti ga na dinamizam prezbiterova identiteta. Taj dinamizam temelji se na *vjeri obraćenja* kojom se prihvaća *duboki preobražaj* (po-

(ur.), *Dall'esperienza all'attitudine religiosa*, Roma, 1966., 33-59; Antoine VERGOTE, *L'Esprit, puissance de salut, et de santé spirituelle*, u: *L'expérience de l'Esprit*, Paris, 1976., 210-223; Antoine VERGOTE, *Religion, foi, incroyance*, Bruxelles, 1983., 3. poglavlje: *L'expérience religieuse*.

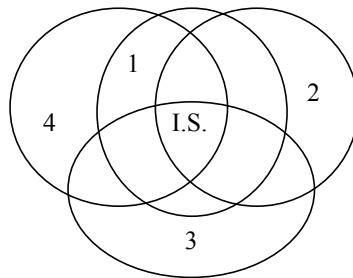
¹⁹ Potrebno se u ovoj raspravi osvrnuti na to, jer istine vjere koje prezbiter poučava (u kojima posvećuje vjernike i vodi župnu zajednicu) mora najprije u sebi *interiorizirati* i *živjeti* u snažnom duhovnom hođu. Na taj način prezbiter vjeruje, prihvaća i nastoji živjeti prije svega kao vlastito, ono što je Gospodin naučavao i Crkva prenijela (usp. <http://www.ktabkbih.net/info.asp?id=23646>; riječ je o Papinoj katehezi *Svećenik je pozvan pokazati ljudima stvarnost i prisutnost Boga* na općoj audijenciji u srijedu 14. travnja 2010).

²⁰ *Stavom* kao znanstvenim konceptom ukazuje se na život cjelokupnoga religioznog iskustva, tako kako ga sâm vjernik živi iznutra (usp. Antoine VERGOTE, *Psicologia religiosa*, 315).

²¹ Usp. Juan ALFARO, *Atteggiamenti fondamentali dell'esistenza cristiana*, u: Juan ALFARO (ur.), *Cristologia e antropologia*, Assisi, 1973., 550.

sredstvom etape *odvajanja, kušnje i obnove*) i prihvaća se sveobuhvatni i središnji *stav* kojim se gradi novi identitet, jer se osniva na odricanju »svjetovne« logike i na *temeljnom opredjeljenju* za Krista u Crkvi. Nadalje, taj se dinamizam vjere temelji na trajnoj postupnoj *interiorizaciji stavova vjere*, koji su prožeti *nadom i ljubavlju*, u skladnom razvoju triju sastavnica: *kognitivne, afektivne i operative*. I konačno taj *dinamizam* smjera prema zrelosti vjere. Riječ je o dinamizmu koji je uvijek otvoren prema idealu prezbiterova identiteta.²²

1.2.1. Dinamizam vjere u interiorizaciji stavova

Legenda:

1. *obraćenje* 3. *nada*

2. *vjera* 4. *ljubav*

I.S. = *interiorizacija stavova vjere prožete nadom i ljubavlju u skladnom razvoju triju sastavnica: spoznaje – afektivnosti – djelovanja*

1.2.2. Oblikovanje prezbiterova identiteta

U prvom dijelu došla je do izražaja *personalizacija trostruke službe* u prezbiterovu liku. Time se, u zaključnoj refleksiji, otvara pitanje oblikovanja prezbiterova identiteta *prije* (u djetinjstvu i mladenaštvu) i *poslije* (u odrasloj i starijoj dobi) primanja »sakramentalnoga biljega«. ²³ U središtu pozornosti nalazi se sve ono što se odnosi na *označujuću* dimenziju u strukturi *znaka* kojim je označen prezbiter, što se može formulirati kao »*ljudski biljeg*« za »*sakramentalni biljeg*«. Za bolje razumijevanje »*ljudskoga biljega*« bez kojega nema »*sakramentalnoga*

²² Usp. Emilio ALBERICH, *Kateheza danas. Priručnik fundamentalne katehetike*, Zagreb, 2002., 149.

²³ Usp. Josip BALOBAN, *Što ugrožava svećenikov identitet danas?*; tekst je u pripremi za objavljivanje. Autor s teološko-pastoralnoga motrišta govori o trima razvojnim fazama svećenikova identiteta: *faza utemeljenja, oblikovanja i dovršenja*. Isto tako Mihály SENTMÁRTONI s psihološkoga stajališta govori o »*trima razdobljima*« svećenikova identiteta u članku Putovi i stranputice izgradnje svećeničkoga identiteta, u: Bogoslovska smotra, 80 (2010.) 3, 909-926.

biljega« valja se uvijek iznova vraćati na jedno od najreferentnijih novozavjetnih mjesta: svećenik je »od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu...« (Heb 5,1). Primjerenu interpretaciju suodnosa »ljudskoga« i »sakramentalnoga biljega« u prezbiterovu liku donosi KKC.²⁴

Uzimajući u obzir rečeno, pitanje oblikovanja prezbiterova identiteta treba smjestiti u sklop temeljnoga i cjeloživotnoga osposobljavanja.²⁵ Tim pitanjem trajno se bavi kako učiteljstvo Crkve tako znanstvenici i stručnjaci, o čemu svjedoče brojni dokumenti i literatura. Za diskurs u ovom članku svrsishodno je referirati se na *Codex Iuris Canonici (Zakonik kanonskoga prava)* koji u okviru odgoja i obrazovanja klerika razlikuje uži smisao osposobljavanja.²⁶

Iz teološkoga i psihoantropološkoga motrišta razvidno je da se prezbiterov identitet temelji i na službi poučavanja kao razlikovnoj i nerazdvojivoj sastavnici trostrukoga prezbiterova identiteta te da je kateheza jedan od bitnih oblika prezbiterove službe poučavanja. Otkrivajući identitet suvremene kateheze, u drugom dijelu, produbit će se i prezbiterov identitet.

2. Prezbiterov identitet u identitetu kateheze

Budući da kateheza pripada službi poučavanja koja je dio prezbiterova identiteta, u ovom dijelu polazi se od pretpostavke da se u identitetu kateheze produbljuje prezbiterov identitet.

2.1. Posluživanje Riječi (Dj 6,4) – ishodišna točka

Za ishodišnu točku u izlaganju poslužiti će novozavjetna slika *posluživanja Riječi* (Dj 6,4). Za to postoje dva razloga. Prvo, OKD 1997.²⁷ objedinio je i sustavno artikulirao *disperzirano* misao o identitetu kateheze koja je prisutna u dokumentima

²⁴ »Kristova nazočnost u službeniku /prezbiteru/ ne smije se shvatiti tako kao da bi on po njoj bio zaštićen od svih ljudskih slabosti, od duha gospodovanja, od pogrešaka, čak i od grijeha. Snaga Duha Svetoga ne jamči na isti način za sve čine službenika. Dok je u sakramentalnim činima to jamstvo dano tako da čak ni grijeh službenika ne može zapriječiti učinke milosti, postoje mnogi drugi čini u kojima ljudski biljeg službenika ostavlja tragove koji nisu uvijek znak vjernosti evanđelju i koji prema tome mogu štetiti apostolskoj plodnosti Crkve« (KKC 1550).

²⁵ Usp. Alojzije HOBLAJ, Binarni sustav ostvarivanja školskog vjeronauka i osposobljavanja vjeroučitelja na visokim crkvenim učilištima, u: *Katehetski glasnik*, 7 (2009.) 2, 57-89.

²⁶ »Premda cjelokupni odgoj i obrazovanje pitomaca u sjemeništu imaju za cilj pastoralni rad, neka se u njemu uredi pastoralna izobrazba u užem smislu kojom neka pitomci nauče načela i umijeća koja, i s obzirom na potrebe mjesta i vremena, pripadaju vršenju službe naučavanja i posvećivanja Božjega naroda te upravljanja njime« (*Codex Iuris Canonici. Zakonik kanonskoga prava*, Zagreb, 1996., kan. 255. (dalje: CIC).

²⁷ KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu*, Zagreb, 2000. (dalje: ODK 1997).

Drugoga vatikanskog koncila i u postkoncilnim evangelizacijsko-katehetskim dokumentima crkvenoga učiteljstva do godine 1997., uključivši i CIC kao i KKC. Drugi razlog odnosi se na činjenicu da je u OKD 1997. koncept kateheze *kontekstualizirao* u evangelizaciju. Time je kateheza kao dio cjeline smještena u suvremeni obnovljeni pastoralni projekt evangelizacije. Pritom se polazi od pretpostavke da se samo iz te cjeline može utvrditi njezin identitet. Cjelina na koju se ovdje misli i vizualno dolazi do izražaja u shematskom prikazu koji slijedi. Riječ je o prikazu kateheze u kontekstu cjelovite pastoralne slike *posluživanja Riječi*.

POSLUŽIVANJE RIJEČI (Dj 6,4)	Naslovnici	Progresivno uključivanje u sakramentalnu ekonomiju spasenja	Jedinstveni proces: tri osnovne etape unutarnjeg prijanjanja uz vjeru	
	PREDEVANGELIZACIJA	Nevjernici	Poziv na vjeru	Budjenje interesa za evanđelje/vjeru
	EVANGELIZACIJA	Nevjernici	Kerigma ili prvi navještaj: vjera obraćenja	Prionuti uz vjeru "accedere ad fidem"
	KATEHEZA INICIJACIJE i PERMANENTNA KATEHEZA	Katekumeni i katehizandi: - životne dobi - živi krugovi	Sakramenti inicijacije i ustrajnost ("fides quaerens educationem")	Produbiti vjeru: osnovna i permanentna formacija ("ingredi in fidem")
	LITRUGIJSKO PROPOVIJEDANJE	Kršćanska zajednica	Euharistija i sakramenti	Živjeti vjeru "obsignare/signilare fidem"
	TEOLOGIJA	Vjernici: klerici i vjernici laici	"Fides quaerens intellectum"	Razvoj "inteligencije vjere"

Posluživanje Riječi u cjelovitom smislu koje se promatra kao *ishodišna točka*²⁸ razvija se u dva pravca:

– u pravcu *makropogleda* (okomito), u kojem se nalaze različiti oblici *posluživanja Riječi*. Ti oblici nalaze se u logički povezanom *prosljedu*, tako da slijede jedan

²⁸ *Posluživanje Riječi* u Crkvi ostvaruju zaređeni službenici (usp. CIC, kan. 756-757) i nezaređeni vjernici, redovnici (usp. CIC, kan. 758) i vjernici laici (usp. CIC, kan 759). Svi zajedno produžuju Kristovo poslanje. Međutim u *posluživanju* postoji razlikovanje između zaređenih službi (*munera*) i nezaređenih (*officia*). U tom smislu valja podsjetiti da samo snagom svetoga reda *posluživanje Riječi* stječe puninu i jednoznačnost značenja koje mu je predaja uvijek pripisivala. Usp. IVAN PAVAO IL., Svečani govor na skupu o »Sudjelovanju vjernika, laika u službenju«, u: *L'Osservatore Romano*, 23. IV. 1994., 4.

poslije drugoga: *predevangelizacija; evangelizacija; kateheza kršćanske inicijacije* (u dva modela) i *cjeloživotna kateheza*, te *liturgijsko propovijedanje i teologija*;

– u pravcu *mikropogleda* (vodoravno), u kojem se u svakom od gore spomenutih sukcesivnih oblika *posluživanja Riječi* nalaze odrednice: *naslovnici; progresivno uključivanje u sakramentalnu ekonomiju spasenja i jedinstveni proces triju etapa unutarnjeg prianjanja uz vjeru*. Važno je napomenuti da se tri odrednice trebaju poimati kao tri dimenzije jedinstvenoga procesa u osobnoj integraciji katekumena/katehizanada koje se u osobi integriraju s tendencijom prema vjeri obraćenja i od vjere obraćenja prema zrelosti u vjeri.²⁹

U cjelovitoj okomitosti i vodoravnoj povezanosti, *makropogleda* i *mikropogleda* (koja nalikuje na koordinatni sustav) otvorio se »prostor« s petnaest međuzavisnih polja one cjeline u kojoj valja utvrditi identitet kateheze. U tom zadatku treba se usredotočiti na srednji oblik *posluživanja Riječi*, koji dolazi poslije evangelizacije, a prije liturgijskoga propovijedanja. Naslovnici kateheze su *katekumeni* i *katehizandi* svih životnih dobi³⁰ odnosno *živi krugovi*.³¹ U progresivnom uključivanju u sakramentalnu ekonomiju spasenja oni su upućeni na sakramente inicijacije i ostale sakramente, odnosno liturgijska slavlja, a u procesu prianjanja uz vjeru oni je produbljuju i permanentno oblikuju u težnji prema zrelosti u vjeri.

Identitet suvremene kateheze u svakom vremenu verificira se u pitanju: *kako se danas postaje kršćaninom?*³² Budući da je kateheza stara kao i Crkva, suvremena kateheza u pronalaženju odgovora na postavljeno pitanje nadahnuće nalazi u praksi kršćanske starine u kojoj se je organizirao krsni katekumenat, a to je značilo: svi koji su poslušali poziv evanđelja i učinili prvi korak na putu k vjeri obraćenja jedinome pravom Bogu i prakticirali tu inicijalnu vjeru, zahvaljujući pastoralnom-katehetskoj kvaliteti organiziranoga krsnog katekumenata, dovodili su inicijalnu vjeru do njezine zrelosti. Radilo se o primjerenom evangelizacijsko-katehetskoj organizaciji u kojoj je potrebnim proces (od inicijalne do zrele vjere) imao potrebno vremensko razdoblje i uvjet za rast, razvoj

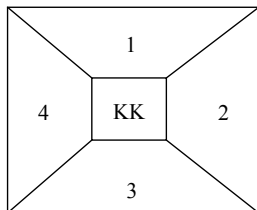
²⁹ Vidi prvi dio: 1.2. Psihološko-antropološki pristup: stav (Dinamizam vjere u interiorizaciji stavova); izrazi *accedere ad fidem – ingredi in fidem – obsignare/sigilare fidem* uzeti su iz Tertulijanova katekumenskog modela (vidi: Alojzije HOBLAJ, Tertulijan, u: Marko PRANJIC (ur.), *Religijsko-pedagoško katehetski leksikon*, Zagreb, 1991., 755).

³⁰ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Zagreb – Zadar, 2000., 49-51, 65-105.

³¹ Usp. *Isto*, 52-53, 106-125.

³² Usp. Joseph GEVAERT, *Studiare Catechetica*, Roma, 2009., 8; Milan ŠIMUNOVIĆ – Alojzije HOBLAJ, *Kako danas postati kršćanin u Europi?*, u: *Katehetski glasnik*, 2 (2000.) 2, 187-189.

i sazrijevanje. Taj proces odvijao se u jednom sustavu³³ koji je složen od četiri bitnih elemenata ili dimenzija:

Legenda:

1 = evangelizacijsko-katehetsko naviještanje;

2 = liturgijsko-sakramentalno događanje;

3 = vjerničko-kršćansko vježbanje života;

4 = crkvena zajednica/zajedništvo;

KK = katekumenska kateheza.

Četiri dimenzije funkcionirale su sustavno, na način da je među njima bila uspostavljena harmonična interakcija. Njihova međusobna povezanost potrebna je prije svega zbog osobe katekumena kako bi svojim slobodnim izborom primjereno zrelo mogao sudjelovati u vjeri i kršćanskom životu. Time se po službi katehete ostvarivala temeljna pouka u vjeri. Samo pozitivnim ishodom toga procesa temeljne kršćanske formacije katekumen je mogao pristupiti sakramentima kršćanske inicijacije, a potom mistagoškoj katehezi čiji je cilj bio osposobiti ga za komunikaciju s liturgijskim simbolima, razvijati u novokršćeniku sposobnost za duhovni sakramentalni život, uvesti ga u konkretni život kršćanske zajednice, usredotočiti ga na evanđeosko svjedočenje i *pre(dav)anje* vjere drugima. Na taj način se kateheza utvrđivala kao nezaobilazni i strukturalni aspekt u procesu *postajanja kršćaninom* i, prema apostolima poprimala središnju i prvenstvenu službu u Crkvi (Dj 6,4)³⁴. U katekumenskom modelu kateheza je finalizirana evangelizacijskoj službi Crkve. To je posebno značajno za suvremeno poimanje identiteta kateheze, kada se ona, kao i u kršćanskoj starini, više ne identificira s »kršćanskim društvom«, nego je prisutna tamo gdje se naviješta evanđelje za obraćenje i vjeru u Isusa Krista.

Takva koncepcija kateheze već je odavno utvrđena u biblijskim i patriističkim istraživanjima.³⁵ Zahvaljujući dokumentima Drugoga vatikanskog koncila i brojnim učiteljskim dokumentima koji su uslijedili, ona je na pose-

³³ Usp. Jean DANIELÉLOU – Rise du CHARLAT, *La Catechesi nei Primi Secoli*, Torino (Leumann), 1969.

³⁴ »Pred širenjem zadatka koji je sa sobom donio rast zajednice iz Jeruzalema za apostole oni su se odlučili za radikalni izbor: *posluživanje Riječi*« (Cesare NOSIGLIA, *Posvetiti ćemo se molitvi i službi Riječi*, u: *Katehetski glasnik*, 7 (2009) 3, 92-93).

³⁵ Usp. Giuseppe GROppo, *L'evoluzione del catechumenato nella Chiesa antica dal punto di vista pastorale*, u: Sergio FELICI (ur.), *Valori attuali della catechesi patristica*, Roma, 1979., 29-49. U toj studiji se donosi kritički izbor literature, među kojem posebno valja istaknuti: Michel DUJARIER, *Le parriange des adultes aux trois premiers siecles de l'Eglise, Recherche historique sur l'evolution des garanties et des etapes catechumenales avant 313*, Paris, 1962.; André LAURENTIN – Michel DUJARIER, *Catechumenat. Données de l'histoire*

ban način prepoznata u OKD 1997., u afirmativnom izričaju: *krsni katekumenat, nadahnitelj kateheze u Crkvi*.³⁶ Prvi doprinos toga novog službenog crkvenog dokumenta ogleda se u tome što je *kontekstualizirao* katehezu u globalni proces evangelizacije. Glavno obilježje te perspektive je preusmjeriti katehetsku službu u misionarsko poslanje. Naime, kateheza predstavlja znakovit trenutak u općem procesu evangelizacije. Ako evangelizacija u stvarnosti uključuje cijeli skup naviještanja i svjedočenja koje Crkva stavlja u službu evanđelja, valja reći kako je kateheza uvijek oblik evangelizacije.³⁷

Prema tome, kateheza po svojoj naravi, znači trenutak koji je različit i su-sljedan *prvome navještaju*, odnosno *prvoj evangelizaciji* (usp. OKD 1997., 61). Ona pretpostavlja taj prvi *kerigmatiski* trenutak, usmjeren na poticaje početnog obraćenja, a kateheza doista u svom zadatku uključuje obraćenje ili poziv na obraćenje ondje gdje ono stvarno nije postojalo (usp. OKD 1997., 62). Današnja pastoralna situacija Crkve vodi katehezu do jačanja i razvijanja njezine *misionarske uloge*, osobito u Crkvama u Europi s kršćanskim korijenima i predajom u kojoj se nalazi i Hrvatska, gdje sociološka pripadnost kršćanstvu često ne uključuje osobno prijanjanje uz vjeru.³⁸ Tako OKD 1997. razlikuje tri tipa kateheze koje imaju svoje ciljeve, svoju funkciju i svoje vlastite oblike u okviru procesa evangelizacije:

- kateheza *prvoga navještaja* usmjerena je prema obraćenju;
- kateheza *inicijacije* usredotočena je na temelje vjere; svrha joj je dovesti pojedinca u zajednici do ispovijedanja žive i djelatne vjere, povezane sa sakramentima kršćanske inicijacije;
- *permanentna* kateheza osoba i zajednica koja produbljuje milost vjere, dar zajedništva i pouke za evangelizacijsko djelovanje.³⁹

Iz toga valja zaključiti: identitet kateheze se utvrđuje oko tri bitna uporišta koji su međusobno korelacijski jedan na drugoga upućeni: *riječ Božja, vjera*

et perspectives nouvelles, Paris, 1969.; 25-82; Alojzije HOBLAJ, *Catechesi ai catecumeni negli scritti di Tertulliano*, Roma, 1987.

³⁶ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu*, 90-91.

³⁷ Usp. IVAN PAVAO II., *Evangelii nuntiandi – Naviještenje evanđelja. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu* (8. XII. 1975.), Zagreb, 1976, br. 14-24 (dalje: EN). Dva-deset godina kasnije došlo je još do izričitijega službenog crkvenog očitovanja: »Kateheza, koja se nalazi unutar evangelizacijskog poslanja Crkve kao njezin bitni 'trenutak' od evangelizacije prima misionarski dinamizam koji je obogaćuje iznutra i uobličuje u njezinu identitetu« (OKD 1997., br. 59c).

³⁸ Usp. Alojzije HOBLAJ, *Misijska dimenzija kateheze*, u: *Katehetski glasnik*, 6 (2008.) 2, 50-68.

³⁹ Usp. André FOSSION, *Un nouveau Directoire Général pour la Catéchèse*, u: *Lumen Vitae*, 53 (1998.) 1, 94; Alojzije HOBLAJ, *Opći katehetski direktorij 1997. – Prvi dio. Kateheza u evangelizacijskom poslanju Crkve*, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, 126 (1998.) 5, 292-298.

i *Crkva*.⁴⁰ Valja napomenuti, iako je ishodišna točka za utvrđivanje identiteta kateheze izričito bila spomenuta *Riječ koju se poslužuje*, ona je neodvojiva od uporišne točke koja se zove *vjera* i *Crkva* (usp. npr. Rim 10 8b – 10).

Zaključno treba ponoviti: identitet kateheze neodvojiv je od prezbiterova identiteta, jer prezbiter *Božju riječ poslužuje, vjeru odgaja* i *Crkvom upravlja*, i zato se prezbiterov identitet također otkriva u identitetu kateheze.

2.2. Dva međusobno povezana identiteta

Identitet kateheze ne može se odvojiti od prezbiterova identiteta, jer prezbiter *Riječ poslužuje, vjeru odgaja* u *crkvenoj zajednici koju vodi*, i zato se prezbiterov identitet otkriva i u identitetu kateheze. Participirajući u službi Krista Glave, prezbiteru (u povezanosti sa službom posvećivanja i upravljanja) pripada posebna zadaća u katehetskom *ministeriju*. On se snagom *Božjeg poziva* i *sakramentalnoga biljega* pridružuje *učitelju vjere*, biskupu kao *odgojitelju Božjeg naroda u vjeri* (usp. PO 6).⁴¹ U tom svojstvu prezbiter je preuzeo veliku odgovornost da izravno i na poseban način promiče zrelost u vjeri svih i cijele župne zajednice.⁴² Upravo ta zadaća unosi duboko jedinstvo u brojne poslove koji ga uz vršenje ostalih dviju službi danomice zaokupljaju. To je jedna od značajki prezbiterova identiteta koju trajno treba osvješćivati (usp. EN 68). Ovdje je implicite prisutna svijest o *prioritetu* katehetske službe koja je uvjet kvalitete drugih dviju službi. Pod katehetskim motrištem prezbiterov identitet je profiliran u koncilskim dokumentima⁴³, poslijekoncilskim učiteljskim dokumentima⁴⁴, ka-

⁴⁰ Usp. Emilio ALBERICH, *Kateheza danas*, 79.

⁴¹ Ta specifičnost prezbitera kao zaređenoga službenika u odnosu na druge zaređene službe i karizme (biskup, vjernici laici) u Crkvi obuhvaća cijeli raspon naslovnika: postaje temelj vjere za one koji ne vjeruju; hrana onima koji vjeruju; poučava i vodi one koji imaju vjeru da postanu zreli kršćani; pomoć onima koji su napustili vjersku praksu (usp. PO 4-5). Usp. André FOSSION, *La Catéchèse dans le champ de la communication. Ses enjeux pour l'inculturation de la foi*, Paris, 1990., 51-53.

⁴² Usp. IVAN PAVAO II., *Catechesi tradendae. Apostolska pobudnica o vjerskoj pouci u naše vrijeme*, Zagreb, 1994., 64.

⁴³ Najvažniji su: LG, PO i: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Ad gentes. Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve*, (7. XII. 1965.) u: *Dokumenti*, Zagreb, 1972. (dalje: AG), a najistaknutiji među njima je: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dei Verbum. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi*, (18. XI. 1965.), u: *Dokumenti*, Zagreb, 21972. (dalje: DV).

⁴⁴ Na način da u prezbiterovu ministeriju katehetski zadaci dobivaju primarno mjesto jer su u službi sazrijevanja u vjeri, među njima su posebice značajni: EN, CT, KKC, OKD 1997. i IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis – Dat ću vam pastire. Apostolska postsinodalna pobudnica kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama* (25. III. 1992.), Zagreb, 1992.

nonski potvrđen⁴⁵, i teološki fundiran, posebice sakramentalno⁴⁶, ekleziološki, duhovno i pastoralno-katehetski.⁴⁷ Prezbiter, naime, kao župnik ima obvezu za koju se ređenjem ontološki osposobio i kanonski poslanjem preuzeo *posluživati Riječ* u svim njezinim oblicima, zato je on glavni pokretač *prosljeda* evangelizacijske zajednice. Iako, načelnu odgovornost za katehezu ima kršćanska zajednica (usp. OKD 1997., 220), ona se može ostvarivati samo uz prisutnost prezbiterova lika koji kao župnik djeluje *u osobi Krista Glave i Pastira*. Potrebna je, dakle, prisutnost prezbitera koja pokreće, organizira, ohrabruje jer se kateheza ne pokreće sama od sebe.⁴⁸ Perspektiva otkrivanja prezbiterova identiteta u katehetskom ministeriju nalazi se u silogizmu teološkoga promišljanja: kateheza je oblik *posluživanja Riječi* koji se ne može nikada staviti u pitanje, a prezbiter župnik je njezin *poslužitelj*.

Ostvarujući svoj katehetski *ministerij* koji proistječe iz njegovog identiteta, prezbiter stvara osnovu za svoj autentični duhovni život, čime napreduje u zrelosti vlastitoga identiteta. Drugim riječima, dok prezbiter katehizira, napreduje u vlastitom identitetu (usp. PO 13a).⁴⁹

3. Prezbiterov identitet u liku katehete katehetâ župne zajednice

U trećem dijelu razmatra se ona specifična crta na liku prezbitera, posebice župnika koja proizlazi iz katehetskog ministerija u župnoj zajednici koji ga određuje u njegovu identitetu. Riječ je o eklezialnoj dimenziji *posluživanja Riječi*⁵⁰ koja

⁴⁵ Koncilska baština koja se može ukratko sažeti riječima da je kateheza temeljni dio prezbiterova ministerija dobiva jamstvo i u CIC-u koji na više mjesta ističe suodnos prezbiterove obveze kao župnika i prava vjernika stečenog krštenjem (usp. npr. kan. 776): u brizi za izobrazbu odraslih, mladih i djece (usp. kan. 123) župnik je obavezan organizirati katehezu po životnim dobima. Na taj se način na više mjesta određuje župnikova kanonska odgovornost za svakoga pojedinog člana župne zajednice kako bi katehetska pouka dostigla sve članove crkvene zajednice u prilikama u kojima se oni nalaze.

⁴⁶ Iz sustavnih teoloških promišljanja slijedi jasan zaključak da snagom svećeničkoga reda prezbiter postaje *poslužitelj Riječi* iz čega slijedi još jedan logički zaključak da je kateheza izravno povezana s prezbiterovim identitetom (usp. Tomaso STENICO, *La parrocchia focolare di catechesi e il mistero catechistico del parroco*, Città del Vaticano, 2001., 37).

⁴⁷ Usp. KKC 1150; Tommaso STENICO, *La parrocchia focolare di catechesi e il mistero catechistico del parroco*, 137.

⁴⁸ Usp. *Isto*.

⁴⁹ Usp. Tommaso STENICO, *La parrocchia focolare di catechesi e il mistero catechistico del parroco*, 136-137.

⁵⁰ Učiteljske smjernice o *crkvenosti* kateheze koje također korespondiraju s rezultatima suvremenih teoloških promišljanja posebice se nalaze u: OKD 1997., 30, 35, 44, 78-79, 97, 105-106, 218-219, 236.

se spominje i u prvom i u drugom dijelu. Prezbiter, naime, djeluje *u i prema* Crkvi kada *posluhuje Riječ* iz čega se rađa i napreduje i sazrijeva Crkva.⁵¹

3.1. Župna zajednica – »ognjište kateheze«

U Crkvi izranja lik prezbitera župnika koji je snagom sakramentalnog *biljega* njezin začetnik i graditelj zajedništva s Bogom i s braćom i sestrama. To se praktično ostvaruje u župnoj zajednici. Za čovjeka pojedinca, koji se nalazi na putu *do vjere obraćenja* i *od vjere obraćenja* prema *vjeri u sazrijevanju*, župna zajednica je najbliže iskustvo. Zato je ona uporišna točka kateheze, s posebnim težištem na liku prezbitera župnika, i slikovito nazvana »ognjištem kateheze« (ODK 1997., 253-254). U tom smislu treba razumjeti već poznato načelo da je župa *prvenstveno* crkveno mjesto, a katehetska zadaća prezbitera župnika isto tako *prvenstvena* služba.⁵²

Budući da je prezbiter cjelokupnim obujmom svoga *ministerija* (*tria munera*) upućen na sve oblike *poučavanja*, *posvećivanja* i *upravljanja*, praktično je nezamislivo i fizički neizvedivo da prezbiter župnik može izvoditi onu cjelinu zadataka koji su evidentirani u shematskom prikazu (Drugi dio). Na pitanje kako se to ostvaruje odgovor valja potražiti u izričaju ekleziologije Drugoga vatikanskog koncila: Crkva je »skup sazvanih i poslanih« koji živi i radi »u Duhu zajedništva službi i karizmi«⁵³. Tragom toga eklezialnoga modela vrlo odlučno se teorijski i praktično upućuje na metodu prevladavanja nezadovoljavajućega postojećeg stanja u župi o kojemu svjedoči svagdašnje iskustvo i potvrđuju znanstvena empirijska istraživanja.⁵⁴ Postojeće stanje daleko je od zadovoljavajućega jer ne korespondira sa slikom Crkve Drugoga vatikanskog

⁵¹ U shematskom prikazu (v. drugi dio), počevši od »ishodišne točke«, razvidno je da je Crkva »skup sazvanih« (*ekklesia*) koja nastaje snagom *posluživanja Riječi*. Crkva u pojedincima i zajednici počinje, raste i sazrijeva *posluživanjem Riječi*. Zato postoji poseban odnos između Božje riječi i Crkve koji se uspostavlja u različitim oblicima *posluživanja Riječi*; značajno je u tom smislu francusko iskustvo opisano u: Jean VERNETTE – Henri BOURGEOIS, *Seront-ils chrétiens? Perspectives catéchuménales*, Lyon, 1975.

⁵² U toj povezanosti bolje se može razumjeti već razmotreno obilježje *prvenstvenosti* kateheze u prezbitrovu trostrukom ministeriju (v. prvi dio).

⁵³ O obnovljenom poimanju Crkve nakon *zaokreta* Drugoga vatikanskog koncila postoji ogromna bibliografija. Dovoljno se referirati samo na neke autore koji razmatraju odnos kateheze i eklezioloških poimanja: Emilio ALBERICH, *Catechesi »adulta«* in una Chiesa »adulta«. I nodi ecclesiologicali della catechesi degli adulti, u: *Orientamenti Pedagogici*, 38 (1991.) 6, 1367-1384; Adolf EXELLER, *Vorstellungen von Kirche und deren religionspädagogische Auswirkungen*, u: *Katechetische Blätter*, 103 (1978.) 8, 591-602; André FOSSION, *Images du monde et images d'Église*, u: *Lumen Vitae*, 45 (1950.) 1, 61-70.

⁵⁴ Na tragu toga zadatka u Hrvatskoj su se pojavila dva komplementarna pastoralno-katehetska projekta čiji je glavni nositelj Milan Šimunović. Usp. Milan ŠIMUNOVIĆ, *Pastoral*

koncila, te se zato kao odgovor u prevladavanju postojećega stanja preporuča metoda kojom takvu župu valja usmjeravati prema preoblikovanju u »zajednicu zajednicâ«, kako bi postala slična »obiteljskom ognjištu«. ⁵⁵ Temeljni cilj transformirane župe u »ognjište« jest taj da župna zajednica postane i objektom i subjektom kateheze. Iz te osviještene eklezjalne vizije stvara se nova artikulacija katehetskih djelatnika. Prvi kateheta je crkvena/župna zajednica. To je sveobuhvatni i zaokruženi iskaz kateheze. Riječ je o zajedničkom obliku ⁵⁶ iz kojega se kao uporišne točke pojavljuju katehete s posebnim odgovornostima, »u Duhu službi i karizmi«, među kojima i prezbiter župnik.

3.2. *Prezbiter župnik – kateheta katehetâ*

U teološko-katehetskim promišljanjima dolazi se gotovo do jednodušnog zaključka da kakvoća kateheze župne zajednice zavisi proporcionalno o prisutnosti prezbitera župnika katehete čija se uloga u prenesenom smislu može zamisliti kao djelovanje *katalizatora*. Naime, specifičnost prezbiterove katehetske službe prepoznaje se u tome da »u Duhu službi i karizmi« katehetski ministerij podijeli s čitavom župnom zajednicom. U toj ulozi on postaje *kateheta katehetâ* ⁵⁷, a u tom obliku ostvarivanja katehetskoga ministerija moglo bi ga se također usporediti sa svjetlom koje izbija iz koncilskoga duha, jer u originalnom i jedinstvenom smislu doprinosi stvaranju zajednice *odgojitelja u vjeri* koji katehetskim *posluživanjem Riječi* izražavaju i uprisutnjuju otajstvo Crkve čiji je razlog postojanja upravo u evangelizaciji (usp. LG 9). »Zajedništvo« kao ključna i koncilaska eklezjalna značajka koja će kasnije pokrenuti ekleziologiju *zajednice zajednicâ* profilirat će i prezbitera kako katehetu koji formira župne katehete kako na razini učiteljskih dokumenata, uključivši i CIC, tako i u teo-

za novo lice Crkve. *Teološka promišljanja o župnoj zajednici*, Zagreb, 2006., posebno 243-397; HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice*.

⁵⁵ »Kao čvrsto uporište za župnu katehezu zahtjeva se prisutnost jezgre zajednice (...). Taj će se cilj moći lakše postići ako će se u župama promicati formacija malih crkvenih zajednica« (OKD 1997., 258); Ivan Pavao II. također upućuje na potrebu malih crkvenih zajednica u okružju župe: »unutar takvih župa (...) u odgajanju kršćana od znatne pomoći mogu biti male crkvene zajednice učinivši da svijest i iskustvo zajedništva te poslanje Crkve dopru dublje i dalje« (IVAN PAVAO II., *Christifideles laici. Vjernici laici. Apostolska pobudnica o pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu* (30. XII. 1988.), Zagreb, 1990., br. 61 (dalje: ChL).

⁵⁶ »Kateheza je uvijek bila i ostatak djela za koje će se cijela Crkva morati osjećati i odgovornom« (CT 16). Usredotočeno na župnu zajednicu, to znači da je upravo ona prirodno mjesto ili okvir kateheze koja nije samo individualna nego ima i komunitarnu dimenziju.

⁵⁷ Tommaso STENICO, *La parrocchia focolare di catechesi e il mistero catechistico del parroco*, 139.

loško-katehetskim istraživanjima. U svjetlu skice prezbitera župnika *katehete katehetâ* postaje jasnije u kojem smislu treba poimati referencije koje se odnose na ostvarivanje zadataka koji proizlaze iz opisa njegova katehetskog *ministerija*.⁵⁸ U sažetku taj zadatak glasi: prezbiter župnik kateheta odgovaran je za svakoga člana župne zajednice, da kateheza dostigne sve članove župne zajednice prema životnim prilikama u kojima se nalaze (usp. CIC kan. 528 §1). No, u ostvarivanju svoga katehetskog *ministerija* koji mu je kao župniku povjeren, prezbiter je upućen na traženje pomoći u suradnji s drugim prezbiterima (ako ih ima), redovnicima i redovnicama, roditeljima, a nadasve vjernicima laicima.⁵⁹ Zato temeljna skica prezbitera župnika katehete glasi: župnik je kateheta katehetâ jer ih formira i animira kao i cijelu župnu zajednicu. Takav profil župnika katehete u zajednici ne smije se shvaćati kao jedan zadatak »više« u odnosu na druge zadatke, nego kao zadatak koji izravno proistječe iz njegova identiteta⁶⁰ što ga usmjerava na pravo mjesto prvenstvene zadaće župe sa zajedničkom i specifičnom odgovornošću (usp. CT 14 – 17).⁶¹

Postavlja se pitanje: koliko se u ovom idealnom obzorju eklezjalne vizije Drugoga vatikanskog koncila takva slika kateheze stvarno ostvaruje? Naime, po empirijskim istraživanjima, koje često potvrđuju i voditelji nacionalnih i biskupijskih katehetskih ureda po svijetu, prezbiteri župnici su nezainteresirani za katehezu. Oni radije za svoje katehetske zadatke »delegiraju« nekoga drugoga. Preko ovog problemskog pitanja ne bi se smjelo olako prelaziti jer izravno pogađa prezbitеров identitet i identitet župne kateheze.

3.3. Rezultati empirijskog istraživanja u Hrvatskoj

Istraživanje polazi od OKD 1997 (V. dio. Kateheza u partikularnoj Crkvi) u kojem se donose smjernice za katehezu u biskupiji. Polazeći od činjenice da je prezbiter biskupov suradnik, a biskup ima (ili bi trebao imati) biskupijski

⁵⁸ Usp. *Isto*, 140. Vidi također formulirane prezbitерove zadatke kao katehete katehetâ u zaključku ovoga diskursa.

⁵⁹ »Župnik je snagom svoje službe dužan brinuti se za katehetsku izobrazbu odraslih, mladih i djece, u koju svrhu neka u suradnju pozove (...) i vjernike laike, osobito katehete« (CIC kan. 776).

⁶⁰ Usp. Tommaso STENICO, *La parrocchia focolare di catechesi e il mistero catechistico del parroco*, 140.

⁶¹ Na prvom se mjestu pojavljuje njegova župna zajednica. U njoj kateheta vjernik laik doživljava vlastiti poziv i trajno krijepi vlastiti apostolski osjećaj. Za jamstvo postupnog sazrijevanja katehete laika vjernika i svjedoka, lik prezbitera je od temeljne važnosti (usp. ODK 1997., 246); Ivan Pavao II., tumačeći raspoloženje Crkve na Sinodi o vjernicima laicima potiče prezbitere da pomažu poziv i poslanje vjernika laika (usp. ChL 61).

katehetski ured (BKU), autori istraživanja su odlučili znanstvenim pristupom utvrditi u kojoj mjeri prezbiter župnik kao kateheta katehetâ u svojoj župnoj zajednici ima pomoć u ostvarivanju svoga katehetskoga *ministerija* u BKU-u.⁶² Ovdje se navode samo neki najrelevantniji rezultati istraživanja: od dvadeset anketnih odgovora navode se rezultati samo pet odgovora i to u sažetom, odnosno djelomičnom obliku.

Vrijeme i motivi osnivanja biskupijskih katehetskih ureda (BKU-a)

GODIŠTA	1960.-1970.	1970.-1980.	1980.-1990.	1990.-2000.	od 2000.	Formalno nije osnovan
BROJ BISKUPIJA	2	1	2	6	2	1

Gotovo polovica BKU-a u Hrvatskoj osnovano je tek u razdoblju od 1990. do 2000. godine. Važno je također svratiti pozornost na motive osnivanja, među kojima *organizacija župnoga pastoralna* na biskupijskoj razini zauzima tek 36%. Ni u jednom odgovoru se ne navodi odredba dekreta *Provido Sane* (1935.) kao motiv osnivanja. Značajan je podatak da su prvi katehetski uredi (samo dva) u Hrvatskoj osnovani tek 25 godina poslije *Provido Sane*. Potreba za osnivanjem katehetskih ureda u Hrvatskoj postala je nužna tek nakon ponovnoga uvođenja vjeronauka u škole (1990./1991.).

MOTIVI	BISKUPIJE
1. Uvođenje vjeronauka u škole	50%
2. Organizacija župnoga pastoralna	36%
3. Osnivanje biskupija	14%
4. Organizacija vjerskoga odgoja u predškolskim ustanovama	14%

Glavni zadatci gore spomenutoga BKU-a? Među sedam glavnih zadataka BKU-a bilo je i pitanje organizacija župne kateheze i osposobljavanje župnih

⁶² Istraživanje je provedeno prigodom 70-te obljetnice dekreta *Provido Sane* kojim Pijo XI. (1935. godine) određuje da svaki biskup mora u svojoj biskupiji osnovati biskupijski katehetski ured (BKU). Autori istraživanja su studentice IV. godine filozofsko-teološkoga studija na KBF-u Sveučilišta u Zagrebu: Ivana KOLARIĆ i Darka PALIĆ koje su u ak. god. 2004./2005. u okviru seminara pod vodstvom Alojzija HOBLAJA ostvarile istraživački projekt: *Katehetski uredi u (nad)biskupijama HBK. Ustrojstvo i zadaci u svjetlu razvoja od »Provido Sane« (1935.) do »Općeg direktorija za katehezu« (1997.)*. Rezultati istraživanja (na 69 str.) objavljeni su na *webu* NKU-a HBK (www.nku.hbk.hr); značajno je spomenuti da je ostvareni projekt dobio Rektorovu nagradu za akademsku godinu 2005./2006. (29. lipnja 2006. Broj: 01-949/37-2006.) i tom prilikom bio podvrgnut evaluacijskom postupku.

suradnika/animatora. Da je glavni zadatak BKU-a organizirati župnu katehezu drži samo 50% ispitanika, a školovanje župnih suradnika/animatora tek 14%.

Oblici osposobljavanja vjernika laika za vođenje župne kateheze? Iako većina ispitanika ističe da se radi o hvalevrijednom projektu, on je u biskupijama naišao na nedovoljan prijem. Tako je npr. školu i tečajeve za župne suradnike poduprlo tek 29%.

Povjerenstva za različite oblike kateheze? Da među drugim povjerenstvima postoji i povjerenstvo za župnu katehezu, potvrdno je odgovorilo 50% anketiranih, ali neki su pritom napomenuli da to povjerenstvo postoji samo formalno, s obrazloženjem da nedostaje kvalificirano osoblje za njegovo vodstvo.

Biskupijski katehetski projekti za određene skupine katehizanada? Pitanje je postavljeno prema smjernici OKD 1997 (274). Ni u tome rezultati nisu bili optimistični, jer samo dvije-tri biskupije u tome imaju stanoviti pozitivni rezultat.

I samo djelomično iznijeti rezultati istraživanja upućuju na razmišljanje: ako postoji kriza prezbitera i kriza župne zajednice, njezin uzrok i prevladavanje valja također potražiti u BKU-u koji ne daje primjerenu podršku i pomoć prezbiteru župniku katehetâ i ne promiče župnu katehezu »u Duhu službi i karizmi«. ⁶³ Budući da se radi o pitanju njegova identiteta, prezbiter ne može nikoga »delegirati« kako bi se on mogao baviti nekim drugim poslom. Pritom valja također upozoriti da se ni u idealnoj situaciji prezbiter župnik ne može »odreći« ili »osloboditi« svoga katehetskog *ministerija*, jer je to njegov prvenstveni zadatak.

Zaključak

U izvođenju općeg zaključa najprije se može istaknuti istinitost pretpostavke od koje polazi razmišljanje u ovome članku, da prezbiterov katehetski *ministerij* proizlazi iz njegova identiteta i da je stubokom povezan s identitetom crkvene kateheze koja se ostvaruje u župnoj zajednici.

Ta zaključna logičnost provjerena je ovom teološko-katehetskom raspravom utemeljenom na kombinaciji deduktivno-induktivne i analogne metode te uz pomoć grafičko-shematske metode kojoj je vlastito da na jednostavan i sažet način uspostavlja komunikaciju između čitatelja i rezultata pojedinih dijelova u raspravi.

⁶³ *Posluživanje Riječi* čiji je središnji oblik kateheza mora biti u skladu s tradicionalnim načelom dvostruke, odnosno trostruke vjernosti: Bogu, čovjeku i Crkvi; Crkvi prošlosti, sadašnjosti i budućnosti (usp. Emilio ALBERICH, *Kateheza danas*, 130).

Nadalje, prezbiterov katehetski *ministerij* temelji se na sakramentu svećeničkoga reda kojim se kao svećenik snagom pomazanja Duha Svetoga uobličuje Kristu Učitelju, Svećeniku i Pastiru. Time se osposobljava da živi i radi *in persona Christi Capitis* te tako kao suradnik biskupskoga reda izgrađuje Kristovo Tijelo – Crkvu.

Prezbiterov katehetski *ministerij* uvijek treba promatrati u kontekstu njegova identiteta koji je određen trostrukim *ministerijem*, odnosno zadacima *poučavanja, posvećivanja i vođenja* koji se međusobno razlikuju ali zbog dubokoga nadnaravnog nedjeljivog jedinstva nikada se ne razdvajaju. Iz toga proizlazi da razmatrati prezbiterov katehetski *ministerij* znači razmatrati njegov identitet koji egzistira u *presonaliziranom dinamizmu trostruke službe*. U tom razlikovnom i nerazdvojivom jedinstvu valja otkrivati prezbiterovu katehetsku specifičnost u odnosu na druge katehete koja ga profilira kao katehetu katehetâ.

Budući da je prezbiterov identitet bitno eklezialno određen, njegov katehetski *ministerij* produbljuje se u kontekstu identiteta suvremene kateheze. Tragom ovog promišljanja dolazi se do zaključka da je prezbiterov katehetski *ministerij* kao i njegov identitet bitno određen životom i radom *u i za* župnu zajednicu. Logično je, nadalje, zaključiti da uspjeh i krizu prezbiterova identiteta valja povezivati s uspjehom i krizom suvremene kateheze, odnosno župne zajednice.

U zaključku se može definirati pet zadataka prezbitera župnika kao katehete katehetâ koji u suvremenosti obilježuju njegov identitet. Prezbiter župnik u zajednici vjernika koja mu je kanonski povjerena:

- bûdi smisao zajedničke odgovornosti prema katehezi kako bi svi njezini članovi osviješteni »u Duhu zajedništva službi i karizmi« sudjelovali u toj zadaći iz koje se rađa uvažavanje i poštivanje kateheta i njihovo poslanje; time župna zajednica postaje prvi kateheta;
- brine se o osnovnoj župnoj katehetskoj organizaciji što uključuje planiranje i programiranje župne kateheze;
- potiče i prepoznaje one kojima bi se mogla povjeriti katehetska služba; najveću skrb posvećuje njihovu primjerenom osposobljavanju;
- uzimajući u obzir suvremeni identitet kateheze i pitanje *kako se danas postaje kršćaninom*, cjelokupnu katehetsku službu u župi uključuje u evangelizacijski projekt župe brinući se o simultanom povezivanju kateheze sa sakramentima i liturgijom;
- povezuje župnu katehezu s pastoralno-katehetskim planovima biskupije i pritom na poseban način potiče i pomaže katehetama da surađuju na zajedničkom biskupijskom planu.

Summary

THE PRESBYTER'S IDENTITY AND CATECHETIC MINISTRY

Alojzije HOBLAJ

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
a.hoblaj@zg.htnet.hr

When choosing the topic of this article the author was inspired by claims made by historians that the question of relations between presbyters and catechists have to date not been investigated despite this issue being current in the past and now in the present. The author founds his hypothesis on the identity of the presbyter and that of the catechist which are realised in the parish community in a reciprocal relationship. The bond between that reciprocity lies in the presbyter's catechistic ministry. That bond of reciprocity shaped the structure of this theological-catechetic debate. That is why the article is divided into three parts. In the first part, it takes a theological and psycho-anthropological view of the presbyter's identity overall – in consideration of its three-fold ministry (tria munera). The second part of the article continues to observe the presbyter's identity compared to the identity of contemporary catechists. The third part of the article dwells on the presbyter's identity and is focussed on the parish community as a place of catechesis as well as the presbyter's specific catechistic feature in the catechistic profile of catechists. In conclusion the author stresses the contribution of this debate by explaining that the successes and crisis of identity of contemporary presbyter's are dependently connected to the successes and crisis of modern parish catechists. In conclusion the author describes the duties of the presbyter as a catechist of catechists. The duties described open a view of the presbyter and of the parish community.

Key words: *presbyter, identity, three-fold ministry (study, dedication, administration), evangelisation, catechists, the Church, parish community.*